

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

4 de Diuisione iudicii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

¶ *non iudicabimini, D. Math. 6.7. Explicat D. Paulus, 1. Corinth. 4. Nolite ante tempus iudicare, quouique veniat Dominus qui illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit occulta cordium. Ita imperfrutabilia eius iudicia, & ad Rom. 1.1. & longedivertia sepe ab hominum opinionibus, quia non iuxta intuitum hominum iudicat, 1. Reg. 16. Et sepe Deo probantur, quæ nobis improba videntur: & contra, c. sacerdotibus, 1. q. 1. Neque Dominus damnat, quem iudicant homines improbi, Psal. 36. Decipiuntur & traduntur hominum iudicia, odio, amore, cupiditate, pretio, cap. quatuor modis, 1. q. 3. Dei autem, incorrupta & inflexibilia.*

3 ¶ Iudicium ¶ Dei & publicum, & priuatum est: nam & eius vindicta seu sententia, interdum palam omnibus apparet, & in plures: interdum priuatum & secreto punit. Publicum exercit in partitione Darani, Chore, & Abironis, Num. 16. in superbia Nabalis, 1. Reg. 25. Olig regis iudæ, 1. Paral. 26. Heliodori, 2. Mach. 4. Herodis, Act. 12. & contra sacerdotes Baal, 3. Reg. 18. & in alios. Exercit & generale iudicium in diluuiio tempore Noachi, Genes. 8. & tale & maius erit potremum in consummatione seculi, D. Math. 25. Priuati me vni D. Paulus, Si nos ipsos iudicarem, non vni, iudicarem: dum iudicamur autem, corripimur a Domino, 1. ad Corinth. 1.1. c. in actione, & c. iudicat seipsum, de pen. dist. 1. Sicut & iudicia cuiusque diuina, dum ab hoc corpore separantur animæ, vt explicat Dionysius Carchusiensis, lib. de quatuor nouissimis.

4 ¶ Annuerant ¶ inter iudicia diuina leges quarundam nationum, §. si miles rusticum, de pace tenen. in auth. purgationem vulgarem, quæ fiebat per aquam bulientem, & frigidam, per ferum candens, per duellum, & similia, quæ in probata nunc sunt, c. 1. 2. 3. de purgat. vul. lib. 5. Decr. 16. 35. c. sententiam, ne cler. vel mona. Sc. c. ex tunc, de purg. can. De quibus in ordine iudiciorum, Deo fauente, in probationibus dicemus. Optime enim perpenis purgationis huius peristatibus, visa est ex dæmonis suggestione potius, quam ex Dei voluntate, vlturpata. c. Annam, c. confu. luiti, 2. q. 5. ¶ Referunt ¶ & sortium iudicia in aliqui ad iudicia diuina, sed sortium apud Christianos nomen Dei impie adscribitur. Neque sacre pagine loci, qui de sortium iudicio meminerunt, Helter, 3. nu. 33. Iosua, 13. & 7. Jon. 4. 1. Reg. 14. Act. 1. in exemplum trahenda, aduentante perfectione Legis Euangelicæ, c. non exemplo, c. fors, c. si qui de paganis, 26. q. 2. c. 1. 2. q. 1. c. fin. & tot. tit. de sortileg. Quomodo autem sortium iudicia in iure ciuili permittantur in concursu repugnantiam & habeant certum factum & parios, quise in eo prius erit ne concursu impediatur, vt in l. si duobus, com. de lega. C. §. optionis, de legat. 1. sed si ambo, de iudic. P. l. si que sint cautiones fami. l. er. c. l. c. P. diximus in criminibus, quano

6 do de magis & magis egimus, lib. 34. c. 5. ¶ Iudicium ¶ quoque humanum ratione potestatis diuina dicit potest, cum quod nō sit potestas nisi a Deo, ad Rom. 13. tum etiam quod reges & magistratus ministri sint regni Dei, Sapient. 6. & iudicium, hoc est, auctoritatem Dei non hominum exercent, 2. Paral. 1. 9. Ceterū ratione ministerii concessi hominibus, Prouer. 8. ibi, Per me reges regnant, & principes iustia docerunt, dicimus iudicium quod per homines exercetur, esse humanum. Hoc rursus dicitur publicū & priuatum. Publicum porro & priuatum bifariam accipitur,

7 ¶ Primo ¶ publicum dicitur, quod proficitur ab eo qui cum iurisdictione seu potestate publica dicit: munus quippe iudicandi, publicum est, l. quippe, de iud. P. & omnibus qui iurisdictioni subiciuntur sua natura commune, & aliis quam iurisdictionis per extensionem seu prorogationem ex cōsensu litigantium, dum consentiunt in non unum iudicem, qui tamen iudicandi habet potestatem, l. c. de iurisd. om. in d. l. 1. c. 2. de iudic. in P. Alioquin enim, priuatorum consensu eum, qui nullam habet iurisdictionem seu potestatem publicam, iudicem non facit, l. priuatorum, de iurisd. om. iud. l. qui neg. de iud. in P. nisi delectus ab vniuersitate vel collegio iudex, confirmetur a principe, §. 1. de defensor. ciu. in auth. penes quem magistratus creandi potestas translata est, l. 1. ad leg. Iul. de ambi. in P. Quo casu & tenentur eius collegii, vel artificii, vel vniuersitatis diligenti homines, iudicium delecti iudicis subire: sine preiudicio tamen maioris magistratus, l. fin. C. de iurisd. om. iud.

8 ¶ Priuatum ¶ contra dicitur iudicium, quod ab eo qui nullam habet iurisdictionem fertur, cuius generis est arbitrium: quod compromissa non dicantur iudicia, sed ad exemplum iudiciorum introducta, l. 1. de rece. arb. P. Estque arbitrium, res libera extra necessitatem iurisdictionis posita, vt nec iure ciuili quisquam c. ga-

tur compromittere, l. 3. §. eod. ¶ Quamquam ¶ in Gallia, in con- trouerfis proximorum, ad loquendas ab ipso limite lites, & ad necessitudines fouendas, edicto regio placuerit, proximis conuenire debere de arbitris, altero cōtendentium poscente: & nolentes, posse iudicis officio adigi, vel dari, si ei gerere eos noluerint, infra cle& onifaciendæ per iudicem constitutum tempus.

¶ Secundo, ¶ publicum iudicium dicitur ratione aditionis populi, quæ cuiuslibet ex populo interdū datur, l. 1. §. consequens, de susp. iur. P. l. 1. de popul. act. inde iudicia publica criminum, quorum accusatio cuique permittitur, §. de pub. iud. tit. de publi. iudic. in P. Contra priuatum iudicium dicitur, quando delictum priuatum est, id est, cuius accusatio non cuiuslibet, sed tantum damnum passio, permittitur, toto ritu, de prima del. potissi. l. fin. de furti. P. Publicum est aliquando iudicium dicitur, quod fiebat a populo de questione ad illam delata, aut de facinore aliquo certo commissio: vt si ageretur de lege Cornelia testamentaria, de numaria, & de similibus, vt scribit Cicero in pretura urbana. Quæ iudicia, potestate populi, ad senatum primum delata, l. 2. §. deinde, cum dissi. de orig. iur. in P. subinde in principem translata, l. 1. ad leg. Iul. de ambitu, §. sed quod principi, de iur. natur. apud Iustinia. l. 1. de confi. princ. P. l. 1. de offi. pref. l. prator. P. desierunt esse in viu. In summa igitur colligō ex prætoribus duas diuisiones iudiciorum, prior in diuina & humana: secunda, in publica & priuata.

¶ Tertia ¶ autem sit in ecclesiastica & secularia. Ecclesiastica iudico, quæ a personis ecclesiasticis, de rebus & personis suæ iurisdictionis feruntur, Secularia, quæ a iudicibus laicis, de rebus quæque & personis sibi subditis feruntur, de vtriusque in ca. non ab homine, can. at si clerici, de iud. Duo sunt genera Christianorum, clericorum videlicet & laicorum, c. duo sunt, 1. q. 1. qui dicantur clerici, in c. clericos, 2. i. dist. in ff. Duo gradus, duæ potestates, Luca, cap. 22. Duo quibus regitur mundus, auctoritas sacra pontificum, & potestas regum, can. duo sunt, 96. dist. in ff. hæc duo in vna & eadem ecclesia, sub vnus Dei imperio exercentur. c. vnam, inauth. de maio. & obed. in extranea. commu. Et proinde se mutuo iuuant & fouent, inconfafe tamen, nec Imperator iura pontificatus accipere debet: nec pontifex iura Imperatoris vlturpare. Cum idera mediator Dei & hominum, homo Dominus noster Iesus Christus, a rebus propriis & dignitatibus distinctis, officia potestatis vtriusque decernit: vt Christiani Imperatores pro æterna vita pontificibus indigerent: pontifices pro cursu temporalium tantummodo, legibus imperialibus vterentur, c. cum ad verum, 56. dist. in ca. quoniam amicum mediator, & c. imperium vestrum, 10. dist. in c. per venerabilem, qui sil. sint legiti. Sic quando incorigibilem suæ iurisdictionis hominem ecclesia emendare suo iudicio non potest, brachio & gladio temporalis committit, vel relinquat castigandam, vel tollendam, c. at si clerici, & c. cum non ab homine, de vtriusque, de iudic. exauctoratione, seu degradatione facta, can. nouimus, de verb. signif. apud Gregor. c. 2. de panis, in 6. Et canones non erubescunt in temporalibus leges ciuiles sequi, c. 1. de oper. no. nunt. c. si in adiutorium, 10. dist. in ff. nec contra. leges ciuiles canones in spiritualibus, c. si vero, vt cleri. apud prop. episc. in auth. c. si clerici, de iudic. Imo ciuiles cedunt canonibus & iudicis ecclesiasticis, quando illæ aduersantur iuri diuino, quod tenent iura pontificia, c. Euphemium, 2. quest. 3. tota 10. dist. Quæ diuina sunt, imperatoris potestati subiecta non sunt, c. conuener, 23. q. 8. Sed contra, in his quæ ad animarum salutem pertinent, ipsi Imperatores & principes pontificibus subiciuntur, & iudicari debent ab illis, non autem illos iudicare possunt: vt ingenue falsus est Constantinus Magnus, in Synodo Nicæna, Rufinus lib. 10. hist. Eccles. 1. & Valentinianus, in Valentinianus, 63. dist. Theodore, lib. 4. hist. c. 7. CC. Et maior pontificalis imperiali potestate, quanto maioris est dignitatis anima, cui illa præest: corpore, cui princeps imperat, c. solua, de maso. & obed. c. si sospitio, 10. dist. c. precipimus, 12. q. 1. l. sanctimus, de sacros. eccl. l. 1.

¶ Hoc ¶ tequitur, quia forum habent prælati ecclesiastici & iurisdictionem, esse eos quoque iudices ordinarios rerum & personarum suæ iurisdictionis, l. 1. de iudic. C. vel aliorum ex gratia pontificali, c. cum ab ecclesiasticum, de offi. c. por. iud. ord. neque iudicem laicum de his posse cognoscere, c. 1. c. 2. c. si clericum laicum, de for. compe. c. quanto, ca. at si clerici, c. cum non ab homine, de iud. cum similib. etiam contentente clerico, qui seus quam iure Codicis Iustinianei statutam est, l. si quis in conscribendo, C. de episc. & cler. c. de pact. non potest iure pontificio huic foro renouare, c. si diligenti, de foro comp. Et si iudex laicus velit impetere iudicia ecclesiastica, excōmunicari poterit, c. 2. de iud. & c. 2. de foro comp. ¶ Decidi-

13 ¶ Docuimus tibi, lib. de Arte iuris, c. 8. num. 4. & 5. iudicandi potestatem ab omni tempore & apud omnes gentes fuisse quocumque apud sacerdotes, & eos qui curam sacrorum gerebant. Sic iudicasse Aegyptiorum sacerdotes constat, & Aelian. l. 14. c. 3. 4. Druidas apud Gallos, Inl. Caslib. 6. commentar. belli. Gall. apud Romanos pontifices, non solum de rebus iacris, sed etiam de rebus ad rempub. pertinentibus. Hali. lib. 2. Cic. pro domo sua. & de Harusp. resp. l. 2. §. deinde ex his legib. de origi. iur. Iudicantur & apud Hebræos in populo Dei sacerdotes, cap. vi. Heli. 1. Reg. 2. Samue. 1. Reg. 7. & Salu. 2. Paralipo. 19. Ezech. 4. 4. cum similib. Et in nouo Testamento haberi dignos qui iudicent de secularibus cum de Angelis etiam & de mudo iudicaturi sint, ex D. Pauli Epistola prioris ad Corinth. ca. 6. liquet. Nec repugnant Cæsares, qui sacerdotale iudicium teneant & defendunt, & priuilegia eius legibus stabiliant, Lomni innotatione, Lomni. l. priuilegia, de sacro eccles. C. S. de eccles. sit. in auth. neque usurpari a iudicibus seu magistratibus, qui loco eorum præstant, potestatem ecclesiasticam suant.

14 ¶ Sunt tamen negotia & causae, quæ in vtroque foro agitari & iudicari possunt: vt si de usuris agatur, c. cum tu, de vj. de raptoribus, seu spoliatorib. ecclesiarum, c. cum sit generale, de foro compe. & de similibus. In his dubitatur scio, num qui in vtroque foro possunt diiudicari, si in vtroque pœna uersa dampnentur, vtraque pœna plecti possit: an per eorum ius impediatur, & altera præiudicium faciat alteri. Et certe non le muruo impedire in aliquibus delictis, sed vtramque pœnam exsequendam placuit: vt in hypothesi ca. Statuimus, de maledic. apud Gregorium. Quo d. & in aliis locum habere dixerunt plerique. Sed Panormitanus rutijs, in ea. Statuimus, de maledic. distinguendum suadet, cum notatis ad cap. felicitis, de pœn. in 6.

De Diuisione iudiciorum, ratione Causarum, quæ deducuntur in iudicium. Cap. 5.

- 1 Iudiciorum quarta diuisio ex causis, quæ in iudicium deducuntur.
- 2 Iudicia distincta per tribunalia apud Athenienses.
- 3 Iudicia diuisio, in Civile & Criminale. Et quid vtrumque.
- 4 Accusatio civiliter criminis fieri potest.
- 5 Iudiciorum 5. diuisio, in iudicia vniuersalia, Generalia, & Singularia: & quæ sint illa, & seq. nu. 6. & 7.

¶ Varta ¶ iudiciorum diuisio, ex natura generalium negotiorum, quæ in iudicium deferuntur, colligitur. Qua ratione 8. species iudiciorum facit Aristot. 4. Politic. Vnam, quæ rationem respicit: alteram, de iniurijs, 3. politicæ, quæ ad statum ciuitatis pertinet. 4. est quæ magistratibus & priuatis hominibus constituebatur, quæ versatur circa crimina & pœnas. 5. de priuatis contractibus, habentibus magnitudinem. 6. & 7. de homicidijs sponte & fortuito factis. 8. de iudicijs peregrinorum. ¶ Demosthenes autem, iudicia & causas per tribunalium nomina certis negotijs designata, distribuit, Demosth. ora. con. Aristocratem. Itaque dicit iudicium Areopagicum, Areopagi videlicet, vbi de capitalibus ageretur. 2. iudicium ad Palladium, vbi de cædibus fortuitis. 3. iudicium ad Delphicum, vbi ageretur de nece, quam quis dicebat se lege permittente perpetrasse. 4. ad Prytanæum, quo si lapis, vel lignum, vel ferrum, vel quippiam lapsum dampnum dedisset, de eo iudicium fiebat. 5. Ad Phreatæum, vbi iudicabatur qui ad necem fortuitam ab exilio rediens, nondum composito negotio cum cognatis cæsi, accusabatur de cæde.

¶ Omitto ¶ propemodum infinitas similes, quæ a negotijs & causis, & locis iudiciorum traduntur, & consingi possunt: diuisiones, vna tantum generali, quæ hæc omnia complectatur, contentus ergo vt dicam horum ratione, iudicia vel civilia, vel criminalia dici. Civile iudicium dicitur, vbi non agitur de criminibus, sed de negotijs pecuniarijs, & de cõtrouersijs quæ de rebus sunt. Sic in rubr. Quando civil. alio. crimin. præiudi. C. opponitur criminalis civili. Item civile iudicium in criminibus priuatis dicitur, si de illis quis experiatur civiliter, id est, si pro illis æstimationem tantum damni dati reddi petat, neque ad vindictam reum deposcat publicam. Vt contra criminale dicitur, si pro vindicta publica criminis publici vel priuati, instituat accusatio, l. fin. de priu. del. P. l. fin. de furt. P. l. fin. C. de iniur. c. tua, & ibi gl. de procura. Proinde, si pro crimine priuato vel alio agatur: vt pœna, seu multa a iudicetur alicui ex litigantibus, erit iudicium civile: si autem vt a iudicetur fisco, criminale. glo. in l. 3. ad ver. centum aureorum, de sepul. viola. P. & ibi Bar. lo. de Plat. in l. 2. in vit. verb. de iis qui ex

publ. ratio. civil. lib. 10. C. siue agatur civiliter de crimine, siue criminaliter. In quo reprehendunt interpretes glossarium l. si qua per calumniam, in verbo, auri, de episc. & cler. quod sentit pœna fisco applicatam ita demum criminalem esse, si etiam sit criminaliter, non si actum civiliter: quod tamen aliter se habet, Bald. & las. in rubr. de iudi. C. vide lulum Cla. lib. 5. sent. iur. q. 1.

¶ Ceterum, ¶ qui petit reuicere testem vel accusatorem per exceptionem criminis oppositi, civiliter & non criminaliter videtur iudicium exsequi: quia ideo testes non puniuntur, sed reuicuntur, c. 2. §. si de ord. cog. ap. Greg. c. super his, & c. qualiter & quando, de accus. c. licet Heli. de simon. Quod & in accusatoribus recipiendum, proxim. c. iurib. Inter criminalia iudicia & civilia differentia plures constituntur, de quibus nos alibi tractauimus, sup. lib. 32. c. 2. 4. 2. 5. 2. 6. Et ideo eas consulto prætermittimus, ne repetitione membranas occupemus. ¶ Quinta ¶ iudiciorum diuisio quoque a natura petitionis instituitur, in iudicia vniuersalia, generalia, & singularia. Ad petitiones namque iudiciorum substantia, & eorum sententia referri debet, vt iudicium sit conforme libello, l. vt fundus, com. diuis. P. Vniuersalia itaque iudicium erit, quando vnius iuris petitione plures res peti censentur simul, et si nominatim singulæ non exprimantur. Vocat Vlpianus actiones de vniuersitate, P. in l. 1. de rei vind. P. huiusmodi est petitio hereditatis, litem videndum, §. fin. & l. seq. de petitio. hered. P. quæ in iure consistit, l. 1. §. incorporales, de ver. diuis. in P. §. incorporales, de reb. corp. & incorp. & proinde plures res vnica petitione, quæ hereditatis sunt, vel ad hereditatem seu heredem pertinent, veniunt, l. si hereditatem petam, 4. & l. si quo tempore, 4. 4. de petit. hered. P. Eius quoque generis p. hereditatis petitione, quia per eam tantum bonorum possessio consequitur, quantum superiori actione heres consequi potest, Cal. l. 2. de poss. hære. petit. P. Idipsum obtinet in fideicommissoria hereditatis petitione, quæ ei competit, qui suscipit ex Senatusconsulto Trebell. restitutam hereditatem, l. 1. de fideicom. hære. petit. ¶ Generale ¶ iudicium est, de petitione generis, quod est aliquorum quodammodo se habentium ad vnum aliquid, & ad se inuicem, collectio, Porph. lib. de quinq. voci. Huiusmodi est iudicium, negotiorum gestorum, tutelæ, pro socio, l. pro socio, pro soc. in P. cum similib. & similia. Sententia tamen lata super petitione generali, restringitur ope replicationis ad prosecuta tantum, vt non obstat ei, qui ex ea tantum petit singulæ, quominus quod non petit, quod de ea cõtinetur actione, petere possit: vt recte explicant in iudicio tutelæ Severus & Antoni. CC. l. licet, 2. de iudi. ¶ Singulare ¶ iudicium, de re singulati vel ex singulari contractu petit, sit: veluti in exemplo mandati, commodati, depositi apparet, d. l. pro socio, & in actione in rem, l. 1. de rei vindic. P.

De Distinctione alia iudicii Ordinarii, & Extraordinarii. Cap. 6.

- 1 Iudiciorum 6. diuisio, in ordinarium & extraordinarium.
- 2 Iurisdictionis ordinaria, & delegata quæ.
- 3 Extraordinarius & ordinarius Roma magistratus, & qui nulli num. 4.
- 5 Iudicia ordinaria & extraordinaria alio modo secundum rationem agendi nominata, quæ, & quæ sita.
- 6 Civilia iudicia, & ordinaria & extraordinaria cur dici possint.
- 7 Ordo iudiciorum in summa quomodo considerandus.
- 8 Ordo in quibus accurate non seruetur.
- 9 Criminalia iudicia, quæ ordinaria, quæue extraordinaria dicantur: & quare.

¶ Extra diuisio iudiciorum, ¶ in ordinaria & extraordinaria est. Verum tamen hic obseruandum, varie ordinaria vel extraordinaria dici. Nam si habeamus rationem potestatis iudicantis, ordinarium iudicium est, quod a iudice ordinario fit. Extraordinarium, quod a delegato, c. quoniam contra, & ibi glo. de proba. Ordinarius iudex dicitur, vel ecclesiasticus, qui a summo pontifice, vel a principe si sit secularis, legitimum potestatem accipit, vt traditur in concilio Mileuitano, ca. a iudicibus, 2. q. 6. faciunt. sit. de offi. iudic. ordina. & de offi. & pot. iud. delegat. Vlpianus, in l. more maiorum, de iuris d. om. iud. P. ordinarium inuit esse, qui suo iure, nõ alieno beneficio habet iurisdictionem. Et Paulus, l. Paulus, l. quid, eod. qui principaliter, id est, non ratione alterius, a lege vel principe habet.

¶ Iurisdictionis ¶ ordinaria & iudicia, quæ sũt a iudice ordinario per principem, vt in suo territorio subditis sibi commissis ius d. ca.